

L'aliança de mort i prosceni

LA LLUM I EL DOL
Gesualdo Bufalino
Traducció: Francesc Morfulleda i Caralt
Editorial: Adesiara Martorell, 2013
Pàgines: 184
Preu: 18 euros

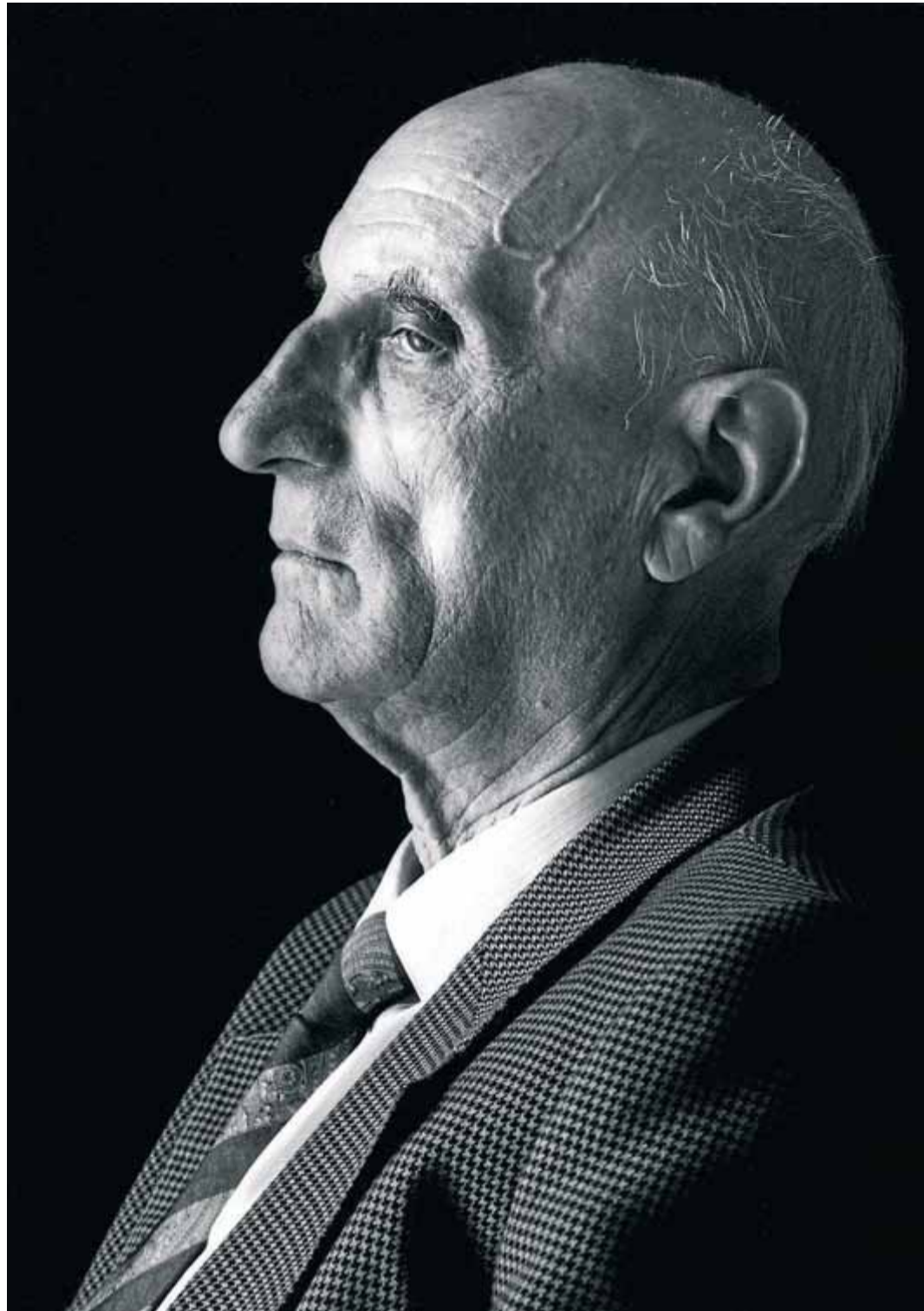
Es publica un quart llibre de Gesualdo Bufalino
ARXIU

En la història de les grans trobades entre escriptors, la que van protagonitzar un dia d'estiu de l'any 1981 el famós i reconegut Leonardo Sciascia i un incògnit i discretíssim Gesualdo Bufalino mereix un capítol destacat. Del segon, el senyor Leonardo amb prou feines n'havia llegit els textos que acompanyaven les fotografies d'un gentilhome sicilià, contingudes dins un almanac singular. L'artista de la càmera, Gioacchino Iacono Caruso, havia descobert, "a les acaballes del segle passat, el plaer de la fotografia". La qualitat d'aquells textos va cridar l'atenció de Sciascia, i, a partir d'aquí, la carrera literària de Bufalino –fins llavors, pràcticament inèdita– comença a fer baixada. D'un calaix, i gràcies al requeriment del primer, n'exhuma *El sembrador de pesta*, una magnífica novel·la que aquí es va publicar dins l'enyorada col·lecció *Venècies*, una felicitosa *join venture* entre Edicions 62 i La Magrana. Novel·la, de fet, basada en l'estada real de l'autor en un sanatori de la Conca d'Oro per mirar de guarir-se de la tuberculosi que patia: "Una secta de bandejats érem, i incapaçs d'estimar-nos els uns als altres, o així ens ho semblava encara que qui se n'ha salvat ha comprès que era cert el contrari, i que era ja amor la passió amb la qual ens assabentàvem de la mort dels altres com si fos la pròpia."

La llum i el dol és un llibre que cal llegir a poc a poc, i que permet, fins i tot, de ser assaborit com ho solem fer amb la poesia: ara un poema, adés un altre. Compon un àlbum d'instantànies, perquè, en realitat, l'obra és una col·lecció d'articles –de capítols– sobre Sicília, una terra antiga i contradictòria, bressol de la màfia i, alhora, de grans llinatges literaris com els de Lampedusa i Sciascia, illa pintoresca i ferrenya, un xic acomplexada. Francesc Morfulleda ha firmat una obra de traducció impecable: Bufalino no es compta, precisament, entre els autors fàcils de passar a una altra llengua. A més, el traductor acompanya el text d'un apartat de notes final que no únicament facilita la tasca del lector per immersir-se en el món de l'autor i en el marc de referències de l'obra, sinó que dona compte del respecte i fins de la devoció que Morfulleda sent per l'escriptor sicilià.

Sociologia i poesia

Bufalino combina aquí la sociologia amb la poesia, i, en aquest sincer homenatge al seu *paese*, ens va mostrant una "Sicília que perdura: aquell cel i aquella mar, miraculosament resistents als insults de la química; els volcans llançant flama, els turons suaus". La seva no és una prosa fàcil, car l'escriptor, a di-

ferència de l'amic Leonardo, s'havia de moderar davant la seva natural propensió a l'estil barroc. Aquestes pàgines tenen, doncs, la gravetat de la sociologia: "L'illa sencera és una mescla de dol i llum. Allí on és més negre el dol, allà és més esclatant la llum." A parer meu, els capítols inicials són els millors. Aquells en què es refereix al ritu de la mort, a l'escenificació del traspass. I també en això –en aquesta manera de sentir la mort tan inextricably arrelada al país, a allò que en diuen *l'imaginari col·lectiu*– passa el temps: "D'ostensible i gloriosa culminació de l'existència, la mort tendeix a poc a poc, així com la malaltia que la precedeix i la provoca, a esdevenir una vergonya."

L'actitud del narrador és ponderada. No amaga la seva passió per l'illa, però és una passió ambivalent: ara admira, ara fa patir. "Els murs envelleixen, cauen, però les arrels es renoven, la verdor pren un nou vigor arreu on pot."

Traduït

Nascut a Comiso, Ragusa, el 1920 i mort el 1996, Bufalino és un dels escriptors més rics de la literatura feta a Sicília al segle XX. En català ens ha arribat una part de la seva obra. El 1989 la col·lecció *Venècies* publicava *El sembrador de pesta*. Aquell mateix any, Edicions B ens ofería *Les mentides de la nit*. Tres anys després, Edicions 62 presentava *Qui pro quo*, i no ha estat fins a dues dècades després quan Adesiara ha traduït *La llum i el dol*.

Aquí dins trobem fragments valuosíssims, de gran estudi etnogràfic, sobre l'ésser insular, i consideracions més generals, més de caire periodístic, per entendre'ns, sobre la profunda transformació de l'illa durant el segle XX (una transformació concretada en la tradicional figura del carreter que havia cedit el pas al conductor de camions). De les fotografies d'aquell àlbum fundacional, en diu "petites gotes de passat petrificat". En bona mesura, els textos de *La llum i el dol* també es projecten cap a un passat petrificat. Però no són petites gotes, sinó tolls en què es reflecteix el formigueig de la vida i el pensament d'una illa i d'una societat extremes. De l'esplèndida prosa de l'autor, el lector de seguida entén que, com en els poemes de Pavese sobre el seu país natal o els de Villangómez sobre Eivissa, Bufalino sap bé quin pa s'hi dona, sobre tot allò de què escriu. Un pa que és un autèntic plaer poder degustar. *